

tantadruj

priloga primorskih gledališč

slovensko stalno gledališče
teatro stabile sloveno

SNG
NOVA GORICA

Gledališče Koper
Teatro Capodistria

primorske novice

Primorski
dnevnik

Vlado: "To, ali sem jaz bil tam, ali nisem bil tam, nima nikakršne zveze s priznanjem. Center. Sredina, center. Ti se premikaš, jaz sem center. Center je bil tam. Center je oblast. Oblast je bila tam. Važno, da je bila oblast tam."

Branislav Nušić: Sumljiva oseba
Gledališče Koper, sezona 2022/2023

Bliža se odprtje tržaške gledališke sezone

Zborovsko uglašena ekipa

Razmišljanje o skrivnostni moči umetnosti (tudi ko ne gre za poklic), parabola o življenjskih dinamikah znotraj pevskega zbora (dejavnost, s katero se v prostem času ukvarja veliko ljudi v vsaki zahodni skupnosti), zgodba o prerodu človeka, ki se po hudi poškodbi umakne "na konec sveta", kjer gradi novo lestvico življenjskih vrednot in odnosov: vse to je predstava *Kakor v nebesih*, s katero se bo 11. novembra pričela sezona Slovenskega stalnega gledališča.

ROSSANA PALIAGA

Igralci ekipe koprodukcije SSG in SNG Nova Gorica se pripravljajo na začetek sezone z "zborovskim treningom".

Tekst temelji na scenariju istoimenskega filma iz leta 2004, ki je bil nominiran za oskarja. Avtorja, scenaristka **Carin Pollak** in režiser **Kay Pollak**, sta napisala zgodbo, ki se dogaja v zakotni švedski vasi, a bo zagotovo nagovorila z zelo prepoznavnimi prizori in emocijami tudi slovensko občinstvo.

Protagonista sta dejansko dva: dirigent in njegov zbor, mikrokozmos neke skupnosti, v katerem se umetnost na pevskih vajah tesno prepleta z življenjem posameznikov. Je zgodba o mednarodno priznanem in uspešnem dirigentu, ki iz zdravstvenih razlogov prekine kariero in se vrne v rojstno vas v pokrajini Norrland na severnem delu Švedske. Ne mine dolgo, ko ga domačini povabijo, da prisluhne lokalnemu cerkvenemu zboru, ki vsak četrtek vadi v župnijski dvorani. Prošijo ga za sodelovanje, saj nimajo pravega zborovodje in niti veliko pevskih izkušenj. Povabilu se dirigent ne

more upreti. Odtlej se vse spremeni tako v njegovem življenju kot tudi v vasi in celotni skupnosti. Glasba osvobaja, tolaži, opogumlja, pripomore k temu, da vsak pokaže svojo najbolj intimno in avtentično naravo. Odnosi se utrjujejo, pevске sposobnosti, umetniške ambicije in vizije se razvijajo. Dirigent pa sklepa nova prijateljstva, najde sovražnike in se nepričakovano dotakne ljubezni.

Kakor v nebesih je koprodukcija Slovenskega stalnega gledališča, SNG Nova Gorica in Glasbene matice, ki jo bo režiral **Samo M. Strelec**. V glavni vlogi dirigenta bo nastopil priljubljeni igralec in glasbenik **Jure Ivanušič**. Z njim bo stopila na oder velika zasedba, ki jo sestavljajo **Tina Gunzek**, **Mirel Knez**, **Franko Korošec**, **Dejan Pevčević**, **Gorazd Jakomini**, **Nikla Petruška Panizon**, **Medea Novak**, **Peter Harl**, **Blaž Valič**, **Gregor Geč**, **Elena Husu**, violončelistka **Andrejka Možina** in skupina zboristov, ki jo koordinira **Bogdan**

Kralj. Besedilo je prevedel **Darko Čuden**. Scenografijo bo podpisal **Marko Japelj**, kostume **Bjanka Adžić Ursulov**. Oblikovalec svetlobe je **David Orešič**, asistent režije pa **Dejan Pevčević**. Predstava bo zaživela v abonmajskem programu najprej v Trstu in v Gorici, marca pa še v novogoriškem gledališču. Koprodukcija je nastala s podporo Fundacije CRTrieste.

O smislu umetnosti

Režiser Samo M. Strelec je predlagal dramo, ki posreduje aktualno razmišljanje "o pomenu, bistvu in smotru umetnosti v časih, ko se stari svet ruši in ko smo prisiljeni premisliti, kako naprej". O tej izbiri in o konceptu predstave je povedal: "Tole igro sem prebral pred več kot desetimi leti. Takoj sem razumel, da je ena tistih, za katero veš, da bi jo nekoč rad delal. In zdaj sta mi umetniška vodja Danijel Malalan v Trstu in Marko Bratuš v Novi Gorici iz-

polnila to skrito željo. Verjetno sta razbrala, da je to tema, ki lahko korespondira s primorskim okoljem, še posebej zamejskim. Ravno kar smo sredi dela in najbrž bo na koncu videti vse zelo enostavno, preprosto in pravzaprav 'nič posebnega'. A projekt je res velik in tudi zahteven. Pred igralci in menoj je izzivalna naloga. Igrali bomo čisto vsakdanje ljudi. A prav zato bomo težko napahtali gledalce. Ti naj bi nam verjeli; občutili veselje in stiske odrskih likov ter konec koncev začutili, v čem je moč in smisel umetnosti. Zato je to zame tudi igra o vprašanju, zakaj sploh umetnost, kaj je njena moč in kaj ima - konec koncev - od nje občinstvo. Ja, to je igra o tem, kar ustvarjalci vse življenje počnemo. In o tem, zakaj in čemu gledalci hodijo v gledališče, na koncerte, razstave, v kinodvorane, berejo knjige itd. Seveda, tudi brez umetnosti življenje je. Ko pa vstopi vanj prava umetnost ... To naj bi pokazala naša uprizoritev." •

Nova razstava v SSG

Ubald Vrabec: njegova glasba, njegov čas

Odsek za zgodovino in etnografijo Narodne in študijske knjižnice Trst in Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru soustvarjata dvojezično dokumentarno razstavo **Ubald Vrabec: njegova glasba, njegov čas**, ki bo na ogled od 11. novembra v vhodni veži Slovenskega stalnega gledališča. Avtorji razstave so **Gabriela Caharija** in **Štefan Čok** ter **Gorazd Bajc**.

Sezone se bo tako odprla s predstavo, ki govori o zborih in s poklonom človeku in umetniku, ki je močno zaznamoval zgodovino zborovske glasbe tako na Tržaškem kot tudi širše. Jubilejna razstava ob 30. obletnici smrti skladatelja **Ubalda Vrabca** prikazuje njegovo glasbeno in družbeno-politično delovanje v zgodovinskem kontekstu in ima širši pomen, saj je njegova življenjska zgodba za primorski prostor tudi paradigmatična.

Kot mnogi drugi primorski Slovenci, ki so prestali izseljenstvo, fašizem in nacizem, je živel na obmejnem območju in ga stalno bogatil, hkrati pa je presegal ozke meje lokalnosti. Violino je študiral najprej v Trstu in v Bologni, nakar se je odselil v Argentino, kjer je vodil zbor slovenskih pevskih društev. Na povabilo prof. **Vasilija Mirka** se je nato vrnil v Evropo: v Mariboru je vodil razne zборе in poučeval na

Glasbeni matici, kjer je bil za krajše obdobje tudi njen ravnatelj. Leta 1941 se je Vrabec vrnil v Trst, kjer se je leto kasneje pridružil Osvobodilni fronti. V povojnem času je Ubald Vrabec poleg rednega poučevanja na tržaški Glasbeni matici vodil različne zasedbe pevskih zborov. Za radijske oddaje slovenske postaje v Trstu pa je sestavil manjšo skupino pevcev. Komorni zbor se je številčno okreplil in leta 1960 prevzel ime po Jacobusu Gallusu. Nastopal je s samostojnimi koncerti in se uspešno udeležil raznih zborovskih tekmovanj v Italiji in Sloveniji. Vrabec je bil tudi publicist in avtor satiričnih rubrik v tržaškem tisku.

Razstava je nastala v okviru raziskovalnega programa Slovenska identiteta in kulturna zavest v jezikovno in etnično stičnih prostorih v preteklosti in sedanjosti, ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. •

Ubald Vrabec je osebnost, ki je paradigmatično zaznamovala tržaški kulturni prostor v prejšnjem stoletju.

Jubilanta Miranda Caharija in Anton Petje

Zvezdi tržaškega gledališča

Oktober bosta praznovala okrogli rojstni dan dva izjemna protagonista zgodovine Slovenskega stalnega gledališča, igralca Miranda Caharija in Anton Petje. Oba sta tudi prejemnika primorske gledališke nagrade tantadruj.

Velika igralka zapolnjuje oder že s svojo prisotnostjo, njeno oblikovanje vlog pa daje soigralcem impulz, da se vse odvija po zastavljenih tirnicah, in pritegne občinstvo v začarani krog dogajanja. **Miranda Caharija** je za obiskovalce SSG Trst to in dosti več. S svojo zdajšnjo povednostjo predstavlja nezadržan vzpon oz. smiselno naravn razvoj tržaškega gledališča v pojavnem obdobju.

Tako je napisala teatrologinja dr. **Bogomila Kravos** o igralki Mirandi Caharija, ki se je zaradi neposredne komunikativnosti in temperamenta zapisala v srca tržaških gledalcev. Občudovanje občinstva in pomembne nagrade zaznamujejo kariero tržaške igralkice, ki se ni odločila za študij na ljubljanski akademiji, saj je zaključila igralsko in baletno šolo slovenskega gledališča v Trstu, katerega stalna članica je postala že pri osemnajstih letih. Štiridesetletna zvestoba domačemu gledališču je rodila okrog 160 vlog, od otroških pravljič do največjih junakinj svetovne dramske literature.

Leta 1975 je na Borštnikovem srečanju prejela nagrado za mlado igralko, za vlogo Enee v Fojevi *Sedmi zapovedi: Kradi malo manj* tri leta pozneje prav tako na Borštnikovem srečanju nagrado občinstva. Vloga Veronike Deseniške v Župančičevi tragediji enakega naslova pa ji je leta 1977 prinesla nagrado Sklada Staneta Severja. V sezoni 1989/90 je Miranda Caharija odigrala eno svo-

Jubilanta Miranda Caharija in Anton Petje sta leta 1999 igrala v predstavi SSG Vsi moji sinovi Arthurja Millerja.

jih magistralnih vlog, Serafino Delle Rose v Williamsovi *Tetovirani roži* v režiji **Maria Uršiča**.

Uveljavila se je tudi na filmskem platnu, nazadnje v filmih *Piran - Pirano* **Gorana Vojnoviča** in *Nahrani me z besedami* **Martina Turka**. Svojemu občinstvu se je prisrčno in duhovito približala tudi v tandemu z **Livijem Bogatcem**, s katerim je nastopala v radijski oddaji *Za smeh in dobro voljo* na Radiu Trst A in v predstavah, ki so jih poleti igrali na odprtem v Križu pri Trstu, kjer je bila igralka doma. Leta 2002 je prejela

nagrado Združenja dramskih umetnikov Slovenije za življenjsko delo, leta 2005 pa Borštnikov prstan.

Strasten raziskovalec človekove duše

Tržaški oder je velikokrat delila s kolegom **Antonom Petjetom**, ki je z dolgoletnim sodelovanjem postal prav tako eden najbolj prepoznavnih obrazov Slovenskega stalnega gledališča. Petje, rojen v Gabrovki, se je uveljavil z zvestobo besedi in gledališki izraznosti, s strastnim ra-

ziskovanjem človekove duše in njene kompleksnosti. Po študiju na ljubljanski akademiji (in na medicinski fakulteti) je začel svojo kariero v SLG Celje, nakar je nadaljeval v SNG Maribor. V tržaškem Slovenskem stalnem gledališču pa je neprekinjeno deloval od leta 1970 do upokojitve.

V sedemdesetih letih je s produkcijami tržaškega gledališča prejel najprej nagrado za igro, nato nagrado občinstva na Borštnikovem srečanju. Galerija njegovih vlog je zelo dolga in raznolika, z resnobnimi in komedijskimi, ki jih je oblikoval v zelo prepoznavnem slogu z grotesknim predznakom in izvirno izraznostjo. Najraje je oblikoval luči in sence zapletenih, psihološko ne navadnih, posebnih likov, med katerimi je žirija nagrade tantadruj za življenjsko delo leta 2014 poudarila vloge Osvalda v Ibsenovih *Strahovih*, Cankarjevega Ščuke v komediji *Za narodov blagor*, Georgea v Albeejevi *Kdo se boji Virginie Woolf?*, Stalina v Pownalovi *Mojstrski lek-ciji*. Petje je veliko nastopal tudi v filmih, televizijskih in radijskih igrah. Leta 2006 je prejel odličje Marija Vera za življenjsko delo. V utemeljitvi je žirija napisala: "Petje je mojster detajla, ki je svoj velik igralski talent skozi desetletja ostril in plemenil z mojstrstvom velikih komičnih igralcev italijanskega sveta in tako stkal nepogrešljiv lasten slog igre. Njegovo igro odlikujejo zlasti navdihnjeni, psihološko poglobljeni in razgrajeni liki." •

Dogodki, namenjeni spoštovanju drugačnosti

Greh je črn, saj je krepost bela

Dogodki na temo migracij pobude Razseljeni bodo tudi letos posredovali sporočila sožitja s sodelovanjem Slovenskega stalnega gledališča. Niz dogodkov društva, ki domuje v tržaškem gledališču Miela, bo imel štiri etape na odru Kulturnega doma.

Že 28. oktobra ob 20. uri bo na sporedu predstava gledališč Anton Podbevšek Teater in Plesni Teater Ljubljana *Črna koža, bele maske*. Koncept in koreografijo je ustvarila **Maša Kagao Knez**, režiserka in dramaturginja pa je **Ivana Djilas**.

Novice, ki kažejo vztrajnost rasizma, pretvarjanja dobro mislečih kot tudi zmožnost odrinjanja večno aktualne problematike, so prepričale avtorje predstave, da se je treba tudi na odru lotiti manj stereotipne podobe drugačnosti. "Greh je črn, saj je krepost bela," je napisal francoski psihiater in politični filozof **Frantz Fanon**, avtor eseja, po katerem je nastala predstava. V tem avtorskem projektu se temo problematizira preko osebnih zgodb soustvarjalcev, ki prikazujejo svoje doživljanje temnopolte "manjšine".

16. novembra bo v okviru pobude Razseljeni predstavljena prav tako koreografsko-gledališka predstava *Plenir / Se spomniš spomina* s plesalci ekipe Balkan dance project. Koreografinja **Daša Grgič** si je zamislila predstavo, ki govori o primorskih ženskah in o *plenirjih* (naglavne košare), s katerimi so preživljale svojo družino v času vojne in pomankanja, saj so z njimi hodile v Trst prodajat kmečke pridelke. Njihove zgodbe in spomini so navdih za koreografijo, v kateri se gib in glasovi prepletajo s spomini o mlekaricah in kuharicah, ki so še živi med prebivalci Krasa.

Predstava Črna koža, bele maske bo odprla niz dogodkov pobude Razseljeni v Slovenskem stalnem gledališču.

Razseljeni bodo spet v SSG 15. decembra, ko bo na vrsti predavanje zgodovinarke **Marte Verginella**, naslovljeno *Negotova življenja - Povojna pričevanja žensk*. Sodelovali bosta igralki **Laura Bussani** in **Nikla Petruška Panizon**. Januarja pa bo sledila foto-

grafska razstava *Mati zemlja*, ki se osredotoča na temo okoljske trajnosti v Afriki preko fotografskih utrinkov. Posnetki lovijo pogled na najnujnejše potrebe človeštva iz perspektive najbolj krhke, odporne in vitalne celine. Poplave, suša, cikloni, vdori kobilic; naravne ka-

tastrofe se v Afriki množijo in milijoni ljudi prenašajo uničujoče posledice teh vremenskih pojavov, ki so vedno intenzivnejši in pogostejši ter divjajo na že tako občutljivih območjih kot sta Sahel in Afriški rog, kjer rojevajo migracije in nestabilnost. •

Novogoriška premiera avtorskega projekta *Pravljice našega otroštva*

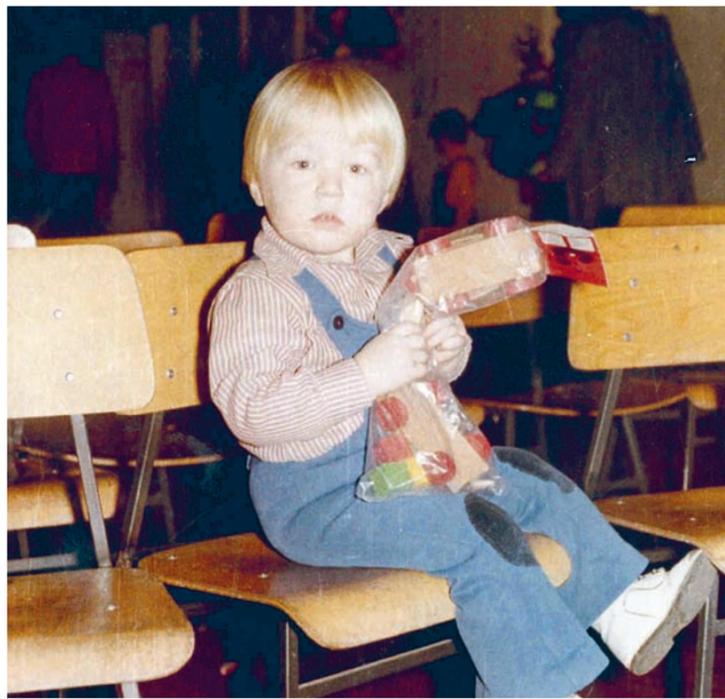
Jernej Lorenci

Danes in jutri bomo doživeli še novogoriško premiero koprodukcije uprizoritve *Pravljice našega otroštva*, ki jo je aprila v Prešernovem gledališču Kranj režiral Jernej Lorenci. S pripovedovanjem pravljič se ekipa sprašuje o vlogi pravljič v osebnem življenju, o arhetipskem pomenu pravljič svojega otroštva in tudi o vlogi pravljič v kolektivnem nezavednem. Vrača se v otroštvo, v čas, ko smo se, kakor pravi režiser, "čutili popolnoma varne, popolnoma cele, zlite z drugim, pripovedovalcem, in s seboj".

JERNEJ LORENCI
režiser

Deček z očetom in (skoraj zagotovo) sestro, letnik 1977

Deček z darilom, na zadnji strani fotografije piše: "Novo leto, 1975."

Na zadnji strani fotografije *Deček z darilom* piše: "Novo leto, 1975." Na fotografiji je **Jernej Lorenci**, torej jaz, star dve leti in - približno - deset dni. Rojen sem 17. decembra, a dogodek na fotografiji - novoletno obdarovanje - je bil gotovo pred 31., saj nisem doma. Glede na stole in ozadje (in nekakšen praspomin) gre verjetno za Srednjo živilsko in gostinsko šolo v Mariboru, kjer je moja mama Jožica takrat učila slovenski jezik. V prozorni vrečki večbarvni leseni vlakec. Zdi se mi, da se ga spomnim, a nisem prepričan; morda pa gre le za spomin na prav to fotografijo. Ne vem.

To sem jaz. Sem bil jaz. Pred skoraj pol stoletja.

Močno stiskam darilo. Mezinca na levi gre malce po svoje, ne stiska: to počnem še danes, kadar prijemljem kozarec na primer: žena se mi takrat ljubeče posmehuje.

Med sprednjima zobkoma je razmik. Danes ga ni več, so luknje, zadaj. Oči so, kolikor je mogoče razbrati, pa tudi po pripovedih (pripovedih mame), svetlo modre. Danes so nekakšna neberljiva modrozelenosiva mešanica. Nosek majhen. Danes velik luknjičast krompir. Lasje "barve pšenice v lahnem vetru", kot bi rekla moja mama. Danes čisti dolgčas, pod njimi seboreja.

Všeč so mi srajca, hlače, čevljički.

To sem torej jaz. To vem, ker imam fotografijo; in ker jo tu in tam pogledam. Toda če je ne bi imel in če je ne bi tu in tam pogledal, če je recimo sploh nikoli ne bi videl - bi vedel, da sem to jaz?

Kaj sploh imava skupnega, Jernej na fotografiji in Jernej tu za računalnikom? Sem tisti Jernej na fotografiji res jaz, Jernej zdaj in tukaj, za računalnikom; ali sem še zmeraj tisti jaz, ki je na fotografiji?

Druga fotografija: *Deček z očetom* in (skoraj zagotovo) sestro, letnik 1977. Na fotografiji Jernej, torej jaz, star štiri leta, štiri in pol morda; sklepam po oblačilih - ni več zima. Ob meni moj oče, na vaši levi, desno pa - skoraj zagotovo - moja starejša sestra Andreja.

Oči, lasje, zaprta usta. Na desnem licu znamenje: pika, bradavica. Še danes je tu. Droben dokaz, da gre za isto osebo. Deček gleda v kamero.

Kaj misli? Ta trenutek? Kaj čuti?

Kaj misli sicer? Kaj hoče? O čem sanja? Česa se boji?

Za objektivom Danilo Škofič, fotograf časnika *Večer*, naš družinski prijatelj. Umrli je pred petimi, šestimi, morda že sedmimi leti. Kot otrok sem se ga malce bal. Zdel se mi je strog; z visokim čelom, skrbno začesanimi lasmi, drobnimi očali, vzravnano hojo. Šele kasneje sem

vedel, da je Danilo pač zadržan človek, in skoraj pregovorno urejen. Tih, samotarski.

Tudi moj oče je že mrtev. 14. oktobra letos bo deset let.

Prizor z očetom: Nimam pojma, koliko let sem imel. Rekel bi, da so bila leta vrta. Pet, šest, ne vem. Slika je taka: popoldan, zunaj sonce, spalnica staršev. Rumenoookerrjave vzorčaste tapete; polžasti, školjkasti vzorci, kot valovi, sedemdeseta. Na postelji oče in jaz. Oče spi. (Popoldanski spanec, takrat smo morali biti tihi. Šele kasneje sem razumel, da je šlo za alkoholni popoldanski spanec, mnogo kasneje, ko sem takšne spance potreboval tudi sam.) Oče spi na zunanjem robu postelje. Jaz ležim med njim in steno. Buden sem. A sanjam.

Pravzaprav gre za mojo najzgodnejšo moro, ne nujno nočno, ne nujno spečo.

Nekakšna brezoblična gmota, kot težek utripajoč oblak, kot premikajoč se svitek plinov, se bliža in oddaljuje, dva koraka bližje, en nazaj. Napihuje se in prazni, napihuje, prazni, spet in spet.

Temna je, sivočrna, a spreminja svojo sivino in črnino, v stalnem spreminjanju, gibanju, napihovanju in praznjenju je, ves čas, spet in spet.

In oddaja glas, enako brezoblično, enako temen, nekeje od spodaj prihaja,

"Kaj sploh imava skupnega, Jernej na fotografiji in Jernej tu za računalnikom? Sem tisti Jernej na fotografiji res jaz, Jernej zdaj in tukaj, za računalnikom; ali sem še zmeraj tisti jaz, ki je na fotografiji?"

kot iz zemlje, kanalizacije, nabrekel glas, ki se približuje in oddaljuje. Sikanje, šepetanje, bučanje, prtajeno rohnenje, grgranje, stokanje, ječanje, dušenje, mrmranje, neslišno tuljenje: vse hkrati. Spet in spet.

Oči imam odprte - vsaj tako se mi zdi - a gmota se približuje, ne morem je pregnati, ugasniti, premagati. Vem, da je oče ob meni, a si ga ne upam zbuditi. Ne vem, kako se konča.

A gmota prihaja pogosto. In nikoli ne dobi jasnih potez, nobene oblike nikdar.

Morda prav on, Jernej na fotografiji *Deček z očetom* in (skoraj zagotovo) sestro, sanja te sanje.

In velikokrat ga je, Jerneja na fotografiji, bolel trebušček (takrat je bil trebušček, ja). In spomnim se: sedim na stranišču in me boli, zelo boli, zdi se mi, da jočem. Kličem mamo, da me boli. In mama pride. Počepne predme, roke mi položi na kolena, pravi, da to pomaga, in jaz ji verjamem. Potem zapoje. *Od železne ceste* Franceta Prešerna.

In je boljše. Bolečina popusti. Zmeraj je boljše, ko me mama drži za kolena, ko mi poje.

Morda ni res, da mi poje takrat, ko me boli trebuh, morda ne prav te pesmi. A *Od železne ceste* je moj prvi spomin na mamo. In spomnim se, da gre železna cesta, tako sem jo doživljal takrat, neskončno daleč, da je tam zunaj en velik, ogromen svet. Tak svet, ki me malce plaši, malce pa tudi kliče in vabi.

Jernej na fotografijah, prizor Jerneja s spečim očetom in prizor Jerneja s pojočo mamo. Nekdanji Jernej, ki sem jaz in nisem. In neki prihajajoči, bodoči Jernej, ki bom in ne bom jaz. Kaj jih družijo? Nekdanjega, sedanjega in bodočega? Kaj povezuje? Kaj vozla? Kateri noži so in bodo rezali niti klobke? Trije Jerneji. Trije prašički. •

Prizor iz koprodukcije *Pravljice našega otroštva*

Predstava za najstnice in najstnike po stripovski uspešnici

Neustrašne in neuklonljive ženske

Novembra bodo na novogoriškem odru oživele ženske, ki se ponašajo s pomembnimi in edinstvenimi dosežki, a so bile v zgodovini večinoma spregledane: plavalka in igralka Annette Kellerman, rešiteljica svetilnika Giorgina Reid, atletinja Cheryl Bridges, ljubiteljica sodobne umetnosti Peggy Guggenheim, tolmačka živali Temple Grandin, bradata ženska Clémentine Delait in antična ginekologinja Agnodika. Pripredbo serije stripovskih vinjet francoske avtorice Pénélope Bagieu sta pripravili režiserka Mateja Kokol in dramaturginja Larisa Javernik.

MARTINA MRHAR

Mateja Kokol

Larisa Javernik

Gledališnica **Mateja Kokol** sodi v najmlajšo generacijo gledaliških režiserk. Kot študentka je opozorila nase z režijo Ionescovih *Stolov*. Odlična predstava je gostovala na mednarodnih festivalih v Rusiji, Mehiki in na Slovaškem, na sanktpeterburškem gledališkem festivalu ArtOkraina je prejela nagrado za najbolj perspektivno mlado režiserko, doma pa akademjsko Prešernovo nagrado. Po magistrskem avtorskem projektu *Medeja, Medeja, Medeja* (2015) je režirala v različnih gledališčih, največ v mariborski Drami. V SNG Nova Gorica režira prvič.

• **Se vam je ideja za uprizoritev *Neustrašnih porodila prav ob misli na tukajšnje igralko ali ste jo v srcu nosili že pred povabilom k ustvarjanju v Novi Gorici?***

“Da. Ideja za uprizoritev *Neustrašnih* se je rodila ob mislih na tukajšnje igralko in igralce ter na pobudo umetniškega vodje, ki kot osrednjo temo repertoarja v ospredje postavlja žensko.”

• **Kaj je bilo za vas odločilno pri končni odločitvi o izboru junakinj?**

“Izbor junakinj je bil težak. V stripih je predstavljeno ogromno zgodb, ki vsaka na svoj unikaten način, čus-

tveno, čutno, miselno, duhovno in angažirano s fokusom, vztrajnostjo in neustrašnostjo nagovarjajo človeka k delovanju za dobrobit skupnosti. Za izbor sem tako postavila vodilo različnih oblik delovanja neustrašnosti v raznovrstnih prostorih in časih, ki obenem omogočajo sočutno, razmišljujočo in igrivo uprizoritev za mlade.”

• **Z Lariso Javernik sta že večkrat sodelovali. Sta ista generacija, obe rojeni leta 1990, obe s Štajerske, kaj vaju še družijo?**

“Uf ... Družijo naju veliko stvari. Z Lariso se poznavam že več kot 17 let. Larisa je oseba, ki jo izjemno cenim, od katere se veliko učim in ki me - tako kot ženske v naši bodoči predstavi - inspirira za boljše delovanje v družbi. Ob gledaliških zgodbah naju tako družijo še ljubezen do kvalitetnih vsebin za mlade, potovanja, pa ljubezen do umetnosti, literature, filma, glasbe ...”

Mladim je treba omogočiti dostop do najboljše literature

Larisa Javernik je kritičarka, publicistka in književnica. Piše literarne kritike in prispevke za različne slovenske publikacije, literarne revije in spletne portale. Je ustanoviteljica in urednica spletne platforme o slikanica *Orbis Pictus*. Aktivno sodeluje

pri kulturno-umetniški vzgoji na področju gledališke in literarne umetnosti, občasno pa deluje tudi kot dramaturginja in dramatičarka.

• **Veliko se ukvarjate z mladinsko literaturo. Kakšno je vaše mnenje o bralni kulturi mladih?**

“Bralna kultura (ne samo mladih, ampak tudi odraslih bralcev) zagotovo usiha. Mlajši bralci najbolj drastično izgubijo zanimanje za knjige neke v srednješolskih letih, kar je logična posledica različnih dejavnikov. Do te problematike sicer ne pristopam izrazito negativno, ker mladi kljub vsemu še vedno posegajo po literaturi (tudi če gre zgolj za lahkotnejše žanre), je pa stanje zagotovo kompleksno in vzročno-posledično. Odgovornost za izdajanje kakovostnih literarnih del delno prevzemajo založbe, ki velikokrat raje izberejo literarna dela, ki jih najlažje prodajo. Tu se seveda vključijo še pomanjkanje kritičkega sita na področju mladinske književnosti, ki bi lahko bolj jasno narekovalo, kaj sploh je kakovostna mladinska literatura, in vsi ostali podporni člani, s pomočjo katerih lahko mlade spodbujamo k branju. Dejstvo je, da mladih bralcev v nobenem primeru ne smemo podcenjevati, ravno nasprotno, omogočiti jim moramo priložnost, da dostopajo do najboljše literature in do literature, ki je za njih relevantna, saj

bodo le tako z branjem nadaljevali tudi v dobi odraslosti.”

• **Se vam zdi, da si je stripovska literatura izborila ustrezno obravnavo?**

“Stripovska literatura je - podobno kot mladinska književnost - v kritičkem in teoretičnem prostoru še vedno nekoliko potisnjena na obrobje in še ni zares dobila prostora, ki ji pripada. Pri tem moramo kot primere dobre prakse omeniti vsaj revijo *Stripburger*, založbo VigeVageKnjige in festival Tinta, ki spodbujajo razvoj stripovske kulture in odpirajo nove prostore za diskurz, slovenskim bralcem pa omogočajo dostop do kakovostne slovenske in mednarodne stripovske produkcije.”

• **Kaj se vam zdi v Matejini gledališki estetiki najbolj vznemirljivo?**

“Matejino ustvarjanje spremljam že od njenih najzgodnejših gledaliških začetkov. Tisto, kar me vedno znova preseneti, je zagotovo njena radovednost, absolutna predanost gledališki umetnosti in večna želja po raziskovanju njenih zmožnosti. V središču njene estetike se skriva iskrena ljubezen do gledališča in vera, da je gledališče odprt prostor, ki temelji na sodelovanju, ki omogoča vzajemno komunikacijo in lahko odpira pomembne teme.” •

ŠTORIJE IZ GLEDALIŠČA

Daj kostum nazaj!

• IZTOK MLAKAR

Igralec, ki bo oktobra nastopil v novogoriški premieri Pravljičice našega otroštva, se spominja legendarne Plešaste pevke

Vgarderobi sem. Maska in pričeska sta že narejeni, nohti lakirani. Imam še nekaj časa, saj z Radošem nastopiva šele kake slabe pol ure po začetku predstave. Na zvočniku prižgem prenos zvoka z odra, poslušam in se smejem. Ivo in Janez govorita absurde replike in spravljata publiko v smeh. Kdo ve, kolikokrat sem ju že slišal, a vedno znova uživam ...

Plešasta pevka. Več kot deset let je na repertoarju in niti malo se ni postarala. Le mi, ki jo igramo, smo vedno starejši! No, ne smem več odlašati, čas bo, da zlezem v kostum Gospe Martin. Najprej si nadenem spodnjice s poudarjenimi boki in zadnjico, pa nedrček, krilo, životec. Kaj je zdaj to?! Životec mi je nečloveško tesen! Res da je bila zima vmes, ampak ... Trebuh potegnem vase in zapnem zadnji gumb. Komaj! Občutek imam, da mi bo polomilo rebra. Preklinjam vse, kar sem kdaj koli pojedel. Zdaj ni časa, da bi kaj ukrenil, čez nekaj minut moram biti na odru. Ne mo-

rem se niti skloniti, da bi si obul salonarje, zato si jih z muko namečkam na noge kar stoje.

Stopim za oder. Radoša verjetno čudi, da sem tako slabe volje. Kaj naj mu rečem? Da sem se čez zimo tako nemarno zredil, da komaj diham?

Ivo in Janez končata svoj prizor, Stane pove svoj monolog, zdaj sva midva na vrsti. Stopiva na oder. Vrta se mi, a dokler stojim, je še nekako. Potem moram sestiti na nizek stol in prekrizati noge in ... vsa kri mi butne v glavo, želodec imam v grlu, pljuča pa neke pri ušesih. Peklenske muke! Še sreča, da imam

na sebi debelo plast pudra in gledalci ne vidijo, kako sem vijoličast.

Na oder se vrne Janez, potem še Ivo, ki igra Gospo Smith. Ob njenem prihodu bi morala Gospa Martin z grozo opaziti, da ima oblečeno natanko enako obleko kot gostiteljica in to pospremiti z nejevoljnim nemim komentarjem. Rutinsko pogledam in ... Kaj vidim? Jeze mi ni treba igrati! Životec Gospe Smith opleta, v njem je prostora še za enega takega suhca, kot je Ivo. Kako, da ni opazil, zobotrebec frdamani, da je oblekel moj kostum?!

Nič, treba bo zdržati. Kakih petnajst minut pred koncem igre pa vsi štirje gremo za trenutek z odra.

“Zamenjala sva obleki!”
“A res?” reče Ivo, “A veš, da nisem opazil.”

“Očitno! Slecil se, daj mi moj kostum nazaj!”

“Ni časa, Iztok, saj veš, moramo nazaj ...”

Moj mrki pogled mu pove, da gre za vprašanje preživetja. Hlastno se preoblečeva in globoko vdihnem ... Res nisem vedel, da je toliko čudovitega zraka na svetu!

Od takrat dalje vedno preverim kostum najmanj uro pred predstavo. •

Pogovor z režiserjem Kokanom Mladenovićem

Desničarski špageti western

Sinoči so v Gledališču Koper predpremierno uprizorili komedijo *Sumljiva oseba* srbskega dramatika in diplomata, predvsem pa komediografa, Branislava Nušića. Ta je v njej humorno in pronicljivo okrcal provincialno srbsko družbo in lokalne uzurpatorje, režiser koprške uprizoritve, beograjski režiser Kokan Mladenović, pa je njeno dogajanje s konca 19. stoletja prestavil v sodoben čas in na slovenska tla. Komedijo, ki jo bodo koprski gledališčniki premierno uprizorili 28. oktobra, si lahko predpremierno ogledate ogledate še nocoj in 27. oktobra.

MIHA TREFALT

• **Nušićeva *Sumljiva oseba* je že desetletja del obveznega čtiva v srbskih osnovnih šolah. Kako se svojega prvega branja te komedije spominjate vi?**

“Nušića smo brali v sedmem ali osmem razredu. Spominjam se, da sem se ob branju zabaval, zdelo se mi je bilo drugačni kot ljudje, ki sem jih poznal, pripadali so drugemu, oddaljenemu času in družbi, s katerima se v takratnem jugoslovanskem socializmu nismo srečevali. Toda časi so se spremenili. Junaki iz *Sumljive osebe* so do danes prenehali biti smešni, zdaj živijo z nami in med nami.”

• ***Sumljiva oseba* velja za najpogosteje uprizarjano Nušićevo komedijo na srbskih gledaliških odrih. Je uprizarjanje te, v času nastanka subverzivne komedije, do danes že postalo konvencija?**

“Je! Nušića resnično tako pogosto uvrščajo na repertoarje srbskih gledališč, da že lahko govorimo o maniri uprizarjanja njegovih komedij, torej o nekakšnem uprizoritvenem kanonu, ki nam narekuje, kako igrati, kako uprizarjati njegove komedije, tudi *Sumljivo osebo*. Slednjo, žal, vse prevečkrat kot preprosto komedijo.”

• **Kako ga “berete” vi?**

“Omeniti moram, da se kot režiser z Nušićem srečujem tretjič - v sezoni 2013/2014 sem v kruševskem gledališču po Nušićevi komediji *Dr. Nušić*, ki je govorila o ponarejanju diplom, korupciji in *nouveau riche* eliti današnje Srbije, na začetku prejšnje sezone pa sem v sarajevskem Narodnem gledališču pripravil angažirano uprizoritev komedije *Protekcija* -, zato vem, da Nušić ni samo komediograf, ki je v svojih komedijah okrcal nekatere naše nacionalne posebnosti, temveč je bil upornik proti tedanjemu režimu, zaradi svoje pozicije in političnega delovanja večkrat zaprt. In prav ta pogumni in brezkompromisni Nušić, ki se je v svojih komedijah tako neusmiljeno loteval odklonov in težav svojega časa, je dramatik, ki me vznemirja. Njegova besedila smo dolžni spoštovati, se jim približati z vso resnostjo in za smehom, ki pokriva površino, poiskati temne, včasih že strašljive podtone časa in družbe. Tako Nušićeve, kot naše.”

• **Zadnji srbski uprizoritvi *Sumljive osebe* v Arsićevi in Urbanovi režiji sta izzvali kar nekaj prahu in obveljali za uspešni tudi zato, ker sta bili sodobni priredbi omenjenega besedila. Je priredba Nušićevih besedil za današnje občinstvo nujna?**

“V Srbiji Nušića najpogosteje uprizarjajo tako, kot je napisan, saj je tak pristop k uprizoritvi porok za uspeh pri večinskem delu občinstva; *Sumljiva oseba* pa je celo ena tistih komedij, ki se dobro prodaja že zaradi svojega naslova. A ker vprašujete po priredbah, lahko z gotovostjo rečem, da je danes intervencija nujna, še posebej takrat, ko njegove komedije uprizarjamo zunaj Srbije. *Sumljivo osebo* bodo na primer slovenski gledalci razumeli šele takrat, ko bomo njeno dogajanje postavili v manjše slovensko mesto v aktualnem času in bodo Nušićevi uzurpatorji postali slovenski prilasčevalci oblasti. Obe Nušićevi komediji, ki sem ju režiral, sta se dogajali v aktualnem času in v

Kokan Mladenović

okoljih, v katerih smo ustvarjali predstavi.”

• **Podobno je v nekem intervjuju razmišljal režiser Igor Vuk Torbica, ki je rekel, da če se “res želimo soočiti s časom, se je treba pri komediji bolj kot kadar koli prej in bolj kot v katerem koli žanru ozreti po lastnem dvorišču”.**

“Prav ima, kajti komedija mora razkrivati negativne pojave v našem okolju, ki nam jih posamezniki, oblast ali država poskušajo predstaviti kot pozitivne. Le ozrite se okoli sebe in videli boste, koliko je v družbi lažnega patriotizma, kaj se dogaja v imenu ohranjanja držav, kaj se zgodi z identiteto naroda v novih državah. Tudi zato v naši uprizoritvi parodiramo Štajersko vardo, paravojaško organizacijo, ki po gozdovih lovi migrante kot živali, si domišlja, da ohranja tradicijo zakonov slovenske države, v resnici pa je komična skupina intelektualno omejenih posameznikov. Njihovo povečevanje patriotizma zato ni nič drugega kot komedija. Seveda se v naši komediji nismo posmehovali le Štajerski vardi, temveč desničarski politiki v vseh pojavnih oblikah.”

“Besedila Branislava Nušića smo dolžni spoštovati, se jim približati z vso resnostjo in za smehom, ki pokriva površino, poiskati temne, včasih že strašljive podtone časa in družbe. Tako Nušićeve, kot naše.”

• **Ste dogajanje komedije prenesli v Istro prav zaradi “oziranja po lastnem dvorišču”, na kar naj bi nakazovala tudi scenografija uprizoritve?**

“Dogajalni prostor naše komedije je lahko katero koli manjše slovensko mesto, saj se v predstavi prepletajo asociacije na različne slovenske pokrajine in kraje. Poznate knjigo srbskega pisatelja in filozofa Radomirja Konstantinovića *Filosofija palanke*? Ne? No, naša uprizoritev govori o filozofiji province, filozofiji majhnega zaprtega okolja v Sloveniji, ki ga vodi lokalni veljak s skupino kriminalcev, ki so močnejši in pomembnejši od države, oblasti, zakonov, ustave, demokracije, celo cerkve.”

• **Če se lahko dogajanje *Sumljive osebe* godi kjer koli v Sloveniji, čemu tako močan scenografski znak, kot je kopija spomenika NOB in žrtvam fašističnega nasilja na Črnem Kalu?**

“Zdelo se mi je pomembno, da kot scenografski element uporabim partizanski spomenik, ki pripada drugemu svetu in času - svetu idealov, ljudem, ki so pred desetletji dali življenja za socialistično izgradnjo države enakopravnih in srečnih državljanov - ter ga kot simbol nekega idealnega časa sopostavim aktualnemu, v katerem nam vladajo ‘pravila’ neoliberalnega sveta. Spomenik, iz katerega kot podgane pridele skupina prevarantov, naj nas opomni, da smo nekoč živeli bolje, kot živimo danes.”

• **Zveni kot da v socializmu ni bilo povzpeticov, karieristov, korupcije ...**

“Drži, tudi nekdanji sistem je imel pomanjkljivosti, a če primerjamo, kaj je pomenilo biti kompromitiran v času socializma, kaj je v času socializma pomenilo uzurpirati oblast - nekdo je vzel denar, drugi je zgradil vikend, tretji je kupil avto - je to zanemarljivo v primerjavi z načinom, kako milijonarji tega neoliberalnega fašizma

uzurpirajo oblast danes, kako nas goljufajo, nam kradejo ali lažejo v obraz.”

• **S prenosom *Sumljive osebe* v slovenski prostor se je moral spremeniti tudi humor, jezikovni dovtipi, domislice. Koliko je spremembe narekovalo slovensko razumevanje srbskega humorja?**

“Nušićev humor smo morali približati slovenski mentaliteti in slovenskemu smislu za komično. Pri nas država in cerkev že kar vulgarno povezani, na kar opozarja tudi načelnikova replika: ‘Državna uprava in cerkev morata biti eno. Ukvarjamo se z istimi stvarmi, skrbimo za red, mi za zemeljski, vi za nebeški. In zato moramo biti složni.’ Zato smo lik po-

licijskega uradnika zamenjali z župnikom. To, da nekdo zlorablja spovedi zato, da bi slišano prenesel oblastem, gre z roko v roki z današnjim sistemom cerkve in oblasti. Cerkev in država sta tako idealna sodelavca, še posebej ko gre za desničarska in konzervativna vprašanja.”

• **Je zaradi všečnosti slovenskemu občinstvu tudi policijski uradnik Žika postal “čefur”?**

“Ne! (smeh) Lik Žike je le najbolj neposreden posnetek izvirnega lika v komediji, zato se njegov humor razlikuje od humorja, ki zaznamuje vse preostale ‘junake’. Žika, najbolj ljudski lik te komedije, ki ga odlično igra banjaluški igralec Aleksandar Stojković, je zato nekakšen komentar prišleka v Sloveniji, človeka, ki uporablja slovenski jezik le toliko, da preživi.”

• **Bi bila uprizoritev drugačna, če bi jo režirali še v času prejšnje vlade?**

“Sloveniji zavidam njeno levo vlado, toda dogajanje komedije ni postavljeno v prestolnico, kjer se politične spremembe bolj občutijo, temveč, v majhno, zakotno in provincialno mesto, kjer lokalni veljak, kot je v komediji Vlado Jakšič, občino že dvajset ali trideset let vodi ne glede na to, kdo je na oblasti. Psihologija malega mesta je drugačna kot psihologija velikih mest, zato sprememba vlade nikoli ne prinese večjih sprememb v provinco. Tudi o tem govori naša uprizoritev, ki opozarja na to, da so lokalni uzurpatorji neuničljivi, sposobni preživeti vlade in sisteme in početi vse, kar se jim zahoče. Sankcijam se bodo vedno izognili, posledice njihovih dejanj pa bodo nosili nedolžni ljudje.”

• **Politična komedija torej?**

“Žanrsko sem jo označil za ‘desničarski špageti western’. Zakaj? V špageti vestnih lahko spremljamo klasične zaplete, ubijanje, prizore nasilja, vendar pa ti junaki niso vredni velikih zgodb, pravih tragedij. In takšni so tudi naši junaki in naše branje *Sumljive osebe*, špageti vestna na Nušićevo temo.”

• **Nov kontekst in z njim drugačni, tudi novi liki; kdo se podpisuje pod priredbo besedila?**

“Formalno lastništvo nad besedilom v mojih uprizoritvah ni pomembno. Prevajalec Jure Karas je s prevodom naredil osnovno adaptacijo, jaz pa sem z igralci - glede na spremembo likov, nov dogajalni prostor in črtanje besedila - na novo priredil besedilo. Avtorstvo je tako postalo kolektivno delo, temu pa so nenazadnje namenjene tudi vaje, na katerih besedilo prevajamo v gledališki dogodek; ob takšnem delu pa je legitimno vse, saj se trudimo, da bi ustvarili dobro in vznemirljivo predstavo.”

• **Predstava, ki se spogleduje s postdramskim gledališčem, vsebuje tudi pet songov pokojnega novinarja, pesnika, dramatika in režiserja Predraga Lucića, s katerim ste nazadnje sodelovali prav pri koprski uprizoritvi *Alana Forda*. Gre za nekakšen hommage Luciću?**

“Predrag Lucić je bil izjemna osebnost, pomemben tako za Hrvaško, kot za celotni prostor nekdanje Jugoslavije. Neusmiljeno je znal obračunati z lažmi, nacionalistično politiko in retoriko, kot urednik splitskega tednika Feral Tribune je postal nekakšen svetilnik v mračnejšem političnem obdobju nek-

Branislav Nušić: *Sumljiva oseba*

Prevajalec Jure Karas. Avtor songov Predrag Lucić. Avtorji priredbe besedila Kokan Mladenović, Jure Karas in ustvarjalci uprizoritve.

Režiser Kokan Mladenović. Scenografa Kokan Mladenović, Milan Percan. Kostumografinja Aleksandra Pecić Mladenović. Avtorica glasbe Irena Popović Dragović. Oblikovalec svetlobe Jaka Varmuž. Lektor Martin Vrtačnik.

Igrajo: Aleš Valič, Mojca Partljič, Andrijana Boškosa, Igor Štamulak, Aleksandar Stojković, Blaž Popovski, Mak Tepšič, Matić Valič, Luka Cimprič, Vladimir Jurc.

Premiera bo 28. oktobra 2022 v Gledališču Koper.

danje skupne države. Ker sem hotel, da je koprski uprizoritev sodobna, predvsem pa brechtovsko kritična, sem najprej pomislil na Lucičevo zbirko satirične poezije *Gusle u magli*, v kateri je pod drobnogled postavil hrvaške pa tudi nekdanje jugoslovanske politike, njihove deviacije in napake, načine pridobivanja bogastva, obračunavanja z nasprotniki in mediji ... Vse, kar smo potrebovali za songe v predstavi, smo našli v Lucičevih verzih, ki smo jim v strukturi naše uprizoritve dali nov prostor. Ponosen sem, da imamo njegovo ime zapisano v gledališkem listu in da se najino sodelovanje ni končalo z njegovo smrtjo, songe v predstavi zato razumem tudi kot nekakšno nadaljevanje songov iz *Alana Forda*, ki sem ga na oder vašega gledališča postavil pred šestimi leti.”

• **Pri uprizoritvi so sodelovali kar trije ustvarjalci, ki so v preteklosti že sodelovali pri uprizoritvah *Sumljive osebe*; Irena Popović Dragović je že tretjič napisala glasbo, Aleksandar Stojković je nedavno v Narodnem gledališču Republike Srbije nastopil v glavni vlogi, Vladimir Jurc pa je leta 1988 za glavno vlogo prejel celo Sterijevo nagrado. Je delo s takšnimi ustvarjalci prednost ali slabost?**

“Vsaka uprizoritev je zgodba zase, nova celota, pri kateri bi vsak moral stremeti k njeni izvornosti. Morda jim njihove izkušnje iz predhodnih uprizoritev *Sumljive osebe* lahko pomagajo, kot režiser pa s tem ne pridobim ničesar. Če poenostavim: Ko so pred desetletji vprašali pesnika, pisatelja, danes akademika Matijo Bečkovića, kdo je boljši pesnik, on ali Brana Petrović, je Bečkovič preprosto odgovoril: ‘Saj Brana ne more napisati moje pesmi.’ Enako je z gledališko predstavo.”

• **Do predpremiere vas loči le še nekaj dni, zato že lahko poveste, kako so se ob starejših kolegih znašli mladi igralci, novi člani Gledališča Koper?**

“Katja Pegan ima izrazit občutek za izbiro novih, mladih igralcev. Gledališče Koper jih, žal, ne more zaposliti več, prav pa bi bilo, da bi v njem priložnost za delo našlo več mladih, predvsem z Obale. Prav zaradi mladih igralcev in neverjetnega družinskega vzdušja rad režiram v koprskem gledališču, saj so se v njem zbrali ne samo izjemni gledališki ljudje, temveč ljudje, od katerih je vsak človek z veliko začetnico. Ko sem pred leti na tem odru režiral Goldonijevega *Slugo dveh gospodarjev*, je bil Blaž Popovski še srednješolec, ki je nastopil v epizodni vlogi, pozneje diplomiral na ljubljanski akademiji in postal zelo uspešen mlad igralec. Tu je še Mak Tepšič, ki je akademijo končal šele nedavno in ima izrazit dar za komedijo. V sebi nosi nekakšno komično eleganco, ki mu omogoča, da z lahkoto oblikuje komični lik, a pri tem ne poseže po pretiravanju. Matic Valič se je znašel pred zahtevno nalogo, ki jo odlično obvladuje, saj nastopa v vlogi sumljive osebe, ki v Nušičevem izvorniku igralcu ne pounja veliko. Uspelo nam je zgraditi zanimiv okvir za njegovo zgodbo, ki v polju komičnega doseže svoj namen. Vesel in zadovoljen sem, da so z nami, in verjamem, da bodo dozoreli v odlične gledališke ljudi.”

• **Kaj lahko rečeva ob koncu pogovora?**

“Da verjamem tudi v to, da bo *Sumljiva oseba* zabavna, smešna in pri občinstvu priljubljena predstava. Da verjamem, da bo ob gledanju morda koga spreletel srh in da nam bo zelo jasno sporočala, kdo smo, s kom živimo ter kdo upravlja naš stvarni in duhovni svet.”

Po uspešni drugi izvedbi festivala PPF Pri svetilniku v avgustu so v Gledališču Koper pogumno zakorakali v jesen, z njo pa tudi v novo gledališko sezono. Tudi tokrat so njihovi dvorani najprej napolnili otroci, rekordne prijave na jesenski festival Pri svetilniku, ki je v dobrem desetletju iz nekajdnevne manifestacije prerasel v večmesečno dogajanje, pa kažejo na vse večjo potrebo po ustanovitvi gledališča za otroke v tem delu države.

VANJA KORENČ

12. Festival gledaliških predstav za otroke Pri svetilniku

Navdih in zatočišče

Barčica v režiji Renate Vidič je otroke spodbudila k petju znanih ljudskih pesmi.

Poletna različica festivala Pri svetilniku v organizaciji Gledališča Koper se je zadnji teden letošnjega avgusta predstavila v mednarodni preobleki, s poudarkom na večjezičnosti in medgeneracijskemu sodelovanju. Zvrstilo se je 14 dogodkov, predstav in delavnic, ki jih je obiskalo 900 otrok in njihovih spremljevalcev. Za sproščeno vzdušje, ki so ga bili najmlajši tik pred vstopom v novo šolsko leto izredno veseli, so še dodatno poskrbeli klovnovski animacije in srečelovi, zato bodo številni otroci koprsko gledališče znova radi obiskali v organizaciji vrtca ali šole.

Ko se kolone otrok vijejo proti gledališču

Na drugi septembrski ponedeljek so se po koprskih ulicah v smeri gledališča vile prve kolone osnovnošolcev v letošnji sezoni. Ustavile so se Pri svetilniku, ki v festivalskem duhu poskrbi za edinstveno gledališko izkušnjo mladega obiskovalca. Samo v prvem tednu programa za šole je kar 1324 osmošolcev in devetošolcev ter njihovih spremljevalcev z *Malim princem* v režiji **Ivana Lobode** iskalo očem nevidno bistvo. Mnogi od njih so gledališče in proces

ustvarjanja gledališke predstave nato spoznavali še na delavnicah in ob pedagoških vsebinah.

Po nekajdnevem premoru so na vrsto prišli vrtčevski otroci in prvošolci. Ti so ob **Barčici Renate Vidič**, ki so jo koprski gledališniki pripravili z mislijo na najmlajše obiskovalce, uspešno navezali prvi stik z gledališčem. Z junakoma zgodbe so prepevali vsem znane ljudske pesmi, kot sta na primer *Čuk se je oženil* in *Barčica po morju plava*, se naučili izštevanke, usvojili kratko koreografijo in še kaj.

Oktober teden otroka je zaznamovala Čopičeva *Ježeva hišica* v režiji Jake Ivanca, ki so si jo ogledali otroci prvega triletja osnovne šole. Predstave je pospremil pester spremljevalni program, kjer so nekatere skupine na ustvarjalni delavnici Anban izdelale svoje lutke, spet druge pa na Učni uri o gledališču spoznavale gledališke poklice in skrivnosti zaodra.

V mesecu dni je Gledališče Koper obiskalo že več kot 3300 otrok in njihovih spremljevalcev, za njimi je že 44 dogodkov (od tega 27 predstav in 17 delavnic), zato se po spodbudnem uvodu veselijo nadaljevanja sezone. V drugi polovici oktobra jih čaka nov sklop predstav *Ježeva hišica*, v novembru še šest ponovitev

Barčice. Učence od 4. do 7. razreda osnovne šole bodo konec novembra v veliki dvorani pozdravili *Butalci*, v nadaljevanju programa pa bodo predstave dopolnile delavnice in druge učne vsebine.

Prijave presegle pričakovanja

V Gledališču Koper s ponosom povedo, da so prijave na letošnji festival Pri svetilniku, ki ga v prvi vrsti sestavljajo organizirane šolske in vrtčevske skupine, presegle pričakovanja. V sezoni namreč skupno pričakujejo okoli 12.000 šolskih otrok, kar presega celo rekordno predkoronarsko statistiko za sezono 2019/2020. Med trenutno prijavljenimi je 39 vrtcev, osnovnih šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov iz skupno 12 slovenskih občin južne, zahodne in jugozahodne Slovenije, vse tja do občine Dobrova-Polhov Gradec.

Številne pohvale in spodbudne besede otrok, njihovih učiteljev in ravnateljev povedo, da je Gledališče Koper na pravi poti, saj najmlajšim odpira vrata v številne nove svetove in jih opremi z znanjem za uspešen začetek življenjske plovbe. V gledališču so lahko ponosni, da številni otroci Pri svetilniku najdejo navdih, hkrati pa tudi zatočišče in varen pristan. •

Butalci so letos ponovno na obisku pri koprskem gledališkem svetilniku.

FOTO: SNG NOVA GORICA/MEDIASPEED

Vstop v novo sezono je SNG Nova Gorica obeležil s satirično fantazijsko dramo *Mojster* in Margareta Mihaila Bulgakova. Odrsko adaptacijo je pripravila romunska režiserka Nona Ciobanu. Za scenografijo in video je bil odgovoren njen soprog Peter Košir, ki je posegal po visoki in napredni tehnologiji, kakršne je v slovenskih gledališčih le poredkoma ali sploh lahko zasledimo. Trije svetovi iz romana Bulgakova so se s pomočjo videov in svetlobnih učinkov prepletali pred očmi gledalcev in s tem ustvarjali gledališko magijo, h kateri je pomembno prispevala tudi izvrstna igralska ekipa. "Pravi vstop v novo sezono!" je bilo mogoče slišati v pogovorih med gledalci.

6. oktobra je potekal prvi webinar na temo *Young Europe IV: Non-dominant voices in European Youth Theatre* (Mlada Evropa IV: Ne-dominirajoči glasovi v evropskem mladinskem gledališču). Ta nov evropski umetniški projekt koordinira Evropska gledališka konvencija (European Theatre Convention). Projekt v ospredje postavlja belo, heteroseksualno in moško perspektivo, ki prevladuje na področju gledališkega ustvarjanja in največkrat preglašeni zgodbe z družbenega obrobja. Med sodelujočimi pisci oziroma dramaturgi osmih gostujočih evropskih gledališč pri tem projektu, z SNG Nova Gorica sodeluje perspektivni dramaturg Jaka Smerkolj Simoneti. V naslednjih dveh letih bodo pripravili uprizoritev, ki jo bodo igrali po šolah širom Evrope.

FOTO: SSG

SSG je prvič v letošnji sezoni in po dolgem času obiskalo najmlajše gledalce. Začele so se namreč ponovitev predstave, ki bo do polovice decembra razveselila otroke slovenskih vrtcev in osnovnih šol tržaške pokrajine. Prvi so v prazničnem razpoloženju zaploskali gledalci v Ljudskem domu v Trebčah, ki so si ogledali glasbeno – gledališko pravljico *Mehurčki*. Tadej Pišek je priredil in povezal prigode malega Cicibana Otona Župančiča, ki zaživijo na odru s simpatičnimi lutkami in z izvirno glasbo Marjana Peternela. S protagonistom sta na premieri praznovala tudi tehnična pomočnika Dejan Mahne Kalin in Marko Skabar.

FOTO: SSG

Slovensko stalno gledališče je doživelo Anarhistični vikend z dvojno ponovitvijo najnovejših uprizoritev za okoliške odre, tokrat v Mali dvorani Kulturnega doma. Komedija *Anarhist* je poklon stoletnici smrti Jake Štoka in 120-letnici ustanovitve Dramatičnega društva v Trstu, katerega je bil kontovski ustvarjalec soustanovitelj. Priredbo, režijo, scenografijo in kostume je podpisala Jasmin Kovic. Izredni ponovitvi na sedežu gledališča sta bili opremljeni z uvodno predstavitvijo, saj je teatrologinja dr. Bogomila Kravos pripomogla k boljšemu razumevanju konteksta predstave s krajšim predavanjem na temo Jaka Štoka in gledališče njegovega časa.

FOTO: DEAN GRGURICA/STUDIOODOR

Na včerajšnji novinarski konferenci v Gledališču Koper, ki jo je in povezoval vodja za stike z javnostmi Matej Sukič, so se predstavili ustvarjalci uprizoritve Nušičeve komedije *Sumljiva oseba*, osme postavitev te komedije na slovenskih odrih doslej. Režiser Kokan Mladenović, ki je v koprskem gledališču že režiral, je poudaril, da je bil študij zahteven in da verjame, da bodo komedijo, ki je že na vajah med igralci izzvala veliko smeha, igrali še nekaj sezon.

Gledališče Koper je v prvi polovici oktobra s predstavo *Jugoslavija, moja dežela* gostovalo na 62. mednarodnem gledališkem festivalu MESS v Sarajevu, kjer se je za nagrade potegovalo s 14 gledališči iz 12 držav, le nekaj dni pozneje pa so igralci nastopili še na 17. mednarodnem gledališkem festivalu JoakimInterFest v Kragujevcu, kjer so se predstavila gledališča iz nekdanjih jugoslovanskih republik. Že v prihodnjih dneh jih čaka gostovanje na 39. mednarodnem festivalu v Brčkem, v začetku novembra pa še na festivalu XXVII. JPF v Užicu.